

Секція 5
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ АУДИТУ
ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Веріга Г. В.,
канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і аудиту,
Донецький державний університет управління, м. Донецьк

ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ ТА КОНТРОЛЮ ПОХІДНИХ
ВАЛЮТНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ

Похідні валютні інструменти є складним елементом фінансової системи, значущість яких збільшується з розвитком валютного ринку України, оскільки вони мають широкий спектр використання, зокрема для управління валютним ризиком, хеджування, арбітражних операцій між валютними ринками тощо. Незважаючи на досить песимістичну позицію деяких експертів фондового ринку стосовно розвитку національного ринку похідних фінансових інструментів, можна стверджувати, що в середньостроковій перспективі деривативи мають в Україні потужні можливості, оскільки їх розвиток призводить до підвищення ефективності та ліквідності фінансового ринку, зростання кількості можливих інвестиційних стратегій на ринку, зниження собівартості фінансових транзакцій тощо [1].

Похідний фінансовий інструмент — фінансовий інструмент: розрахунки за яким провадитимуться у майбутньому; вартість якого змінюється внаслідок змін відсоткової ставки, курсу цінних паперів, валютного курсу, індексу цін, кредитного рейтингу (індексу) або інших змінних, що є базисними; який не потребує початкових інвестицій.

Вартість похідного фінансового інструменту є похідною від ціни базового об'єкту, яким може бути, наприклад, актив. При цьому не відбувається передача основної суми, яка повинна була б погашатися, і не нараховується інвестиційний дохід [2].

Існує дві широкі категорії похідних валютних інструментів.

1) Форвардний валютний контракт — стандартний документ, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) валюту у певний час та на певних умовах у майбутньому з фіксацією курсу такого продажу під час укладання форвардного контракту. До контрактів форвардного типу відносяться валютні ф'ючерси і свопи.

Валютні ф'ючерси — контракти на продаж і покупку валюти за обумовленою ціною в обумовлений термін (з фіксацією курсів на момент виконання зобов'язань сторонами контракту).

Валютні свопи являють собою обмін обумовленими сумами, вираженими в різних валютах, із зобов'язанням сплатити основний борг і виплатити відсотки по ньому на заздалегідь погоджених умовах протягом визначеного терміну.

2) Валютний опціон — контракт, що дає покупцеві опціону право купити або продати певну кількість іноземної валюти по заздалегідь установленій ціні в будь-який момент до закінчення (або в момент закінчення) терміну дії договору. Покупець опціону виплачує його продавцеві премію (ціну опціону) в обмін на зобов'язання останнього продати або купити за вимогою покупця іноземну валюту. Валютний варант — різновид валютного опціону на купівлю. Продавець варанта приймає зобов'язання в розмірі його витрат на викуп цього зобов'язання, а покупець отримує еквівалентний йому обсяг іноземної валюти.

Концептуальна основа фінансової звітності може вимагати: оцінки похідних валютних інструментів за собівартістю, сумою, яка підлягає сплаті за контрактом або за справедливою вартістю; розкриття інформації про вартість похідного валютного інструмента. Однією з дієвих форм контролю достовірності оцінки, подання та розкриття інформації є аудит. Процедури по суті, що використовуються аудитором для отримання доказів про оцінку вартості похідних валютних інструментів, можуть охоплювати: перевірку контрактів і іншої документації про ціну придбання; підтвердження утримувача означених інструментів або контрагента; огляд кредитоспроможності контрагентів; отримання доказів, що підтверджують справедливу вартість інструментів, оцінених або розкритих за справедливою вартістю.

Висновок аудитора щодо відповідності подання похідних валютних інструментів концептуальній основі фінансової звітності ґрунтується на судженні аудитора стосовно того, чи: відповідають відібрані та застосовувані облікові принципи концептуальній основі фінансової звітності; прийнятні ці принципи за конкретних обставин; надає фінансова звітність, включаючи примітки до фінансової звітності, інформацію про питання, які можуть впливати на її використання, розуміння й тлумачення; адекватним є розкриття інформації, щоби забезпечити суб'єкту господарювання повне дотримання поточних вимог до розкриття інформації у концептуальній основі фінансової звітності, згідно з якою складено фінансову звітність (наприклад, МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та

оцінка»); обґрунтовано класифіковано і узагальнено інформацію, подану у фінансовій звітності, тобто не надто детально і не надто стисло; відображає звітність основні операції й події так, що фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів подано в прийнятних межах, тобто в межах, досягнення яких у фінансовій звітності є обґрунтованим і практично можливим.

Таким чином, факторами впливу на відображення і контроль похідних валютних інструментів у фінансовій звітності є: брак практичного досвіду їх використання; складність визнання, класифікації та оцінки; використання різних концептуальних основ фінансової звітності і, відповідно, різних стандартів обліку. Вважаємо, що одним з напрямків подолання негативного впливу означених факторів є остаточний перехід на використання міжнародних стандартів фінансової звітності в українській практиці. Це особливо актуально в умовах динамічного розвитку валютного ринку і формування системи валютного нагляду, важливими суб'єктами якої є аудиторські фірми.

Література

1. Слав'янська Н.Г. Перспективи використання похідних фінансових інструментів в Україні [Електронний ресурс] / Н.Г. Слав'янська, А.С. Незнамова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. — 2010. — Вип. 29. — Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2010_29/10_29_29.pdf>

2. Методологічні положення щодо складання фінансового рахунку: Наказ Державного комітету статистики від 16.02.2004 р. № 112 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <<http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0112202-04>>

Герасимович А. М.,

*д-р екон. наук, професор
кафедри менеджменту банківської діяльності,*

Герасимович І. А.,

*д-р екон. наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Морозова-Герасимович Н. А.,

канд. екон. наук, сертифікований аудитор

ЯКИМ БУТИ АУДИТУ В УКРАЇНІ?

Ситуація, яка сьогодні склалася в аудиторському бізнесі України, є «парадоксальною». Виникла вона з наступного. Аудит прийшов в Україну разом із зміною державної на приватну форму